

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

4. Savchenko N. Innovative learning technologies in the formation of creative personalities. *Modern engineering and innovative technologies* . Germany , Karlsruhe. 2023. Issue 29. Part 3. P.98–105.

РАЙТАРОВСЬКА Надія Геннадіївна

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТРАВМАТИЧНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ У ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ З-ЗА КОРДОНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Війна. Тільки при вимові цього слова стає моторошно і тіло охоплює страх. Багато біди приносить вона - загублені душі, розтрошені будинки, розділені сім'ї і скалічене дитинство. Все це наслідки того, що зараз відбувається в Україні. Кожна людина, кожен українець зазнав психологічної травми з настанням війни. Багато хто були вимушені покинути свої домівки, змінити місце проживання й отримати притулок у чужій країні. Дуже важко прийшлося нашим дітям-біженцям, які вмить подорослішали і втратили щасливе дитинство назавжди. Крім того, що вони покинули свої домівки, школи й дитячі садочки, вони зіштовхнулися з новими труднощами, через які отримали додаткову психологічну травму, знаходячись за кордоном. Але ще важче прийшлося тим дітям-біженцям, які через певні обставини повернулися до країни, де ще досі відбуваються бойові дії. Повернення на Батьківщину також є кризовим моментом. Ці діти-біженці стикаються з подвійним викликом. Спочатку вони пройшли важку адаптацію за кордоном, а згодом змушені пристосовуватися до нового життя після повернення в країну, де ще й досі відбуваються страшні події.

Найчастіше діти-біженці стикаються з такими психологічними проблемами, як:

- Труднощі адаптації – мовний бар'єр, відчуття самотності, зміна середовища.
- Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – підвищена тривожність, повторні спогади стресових ситуацій та пережитих подій, нічні жахи.
- Емоційне відсторонення – небажання дітей згадувати про минулі стресові ситуації й небажання висловлювати свої почуття, замкнутість.
- Невизначеність та незрозумілість свого майбутнього.

Але варто зазначити, що кожна дитина переживає і реагує на травму по-різному, тому й підхід до кожної також потрібно обирати свій з урахуванням потреб дитини. Комуś підійде арт-терапія, комуś казкотерапія, музикотерапія, а декому навіть драмотерапія. Тому дуже важливо завчасно знайти підхід до дитини таким чином, щоб дитина довірилась і змогла відчувати себе у повній безпеці.

Для збереження й відновлення психічного стану може допомогти креативність. Саме через креативність дитина може самовиражатись, переживати й проявляти свої емоції та відновлюватись. Креативність виступає дієвим засобом подолання тривожності, страху й посттравматичного синдрому.

Як зазначав відомий психолог Едвард де Боно: «Креативність – це не розкіш, а життєва необхідність у складних ситуаціях». (De Bono, E. (1992). *Serious Creativity: Using the Power of Lateral Thinking to Create New Ideas*. Harper Business.) Саме тому задача психолога, вчителів і батьків допомогти дитині-біженцю адаптуватися до реалій сьогодення через творчі методи креативності, які допоможуть повернути дитині впевненість і пережити травматичні події, налагодити комунікацію з однолітками та оточуючими. Так як креативність має терапевтичний ефект, у дитини активуються нейронні зв'язки, які напряму пов'язані з емоційним регулюванням.

Як казала американська дослідниця арт-терапії, спеціалістка з роботи з травмою Кеті Малчіоді: «Творчі методи – це мова, яка допомагає дітям виразити свої почуття, навіть коли вони не можуть цього зробити вербально.» (Malchiodi, C. (2015). *Creative Interventions with Traumatized Children*. Guilford Press.). Враховуючи те, що не кожна дитина може виразити свої переживання, саме креативність є чудовим способом самовираження. За допомогою арт-терапії дітям пропонується намалювати свої страхи, емоції, переживання і спогади. Коли вони будуть відображені на папері – дитина може змінити їх на позитивні таким чином, на скільки вона зможе виразити свої почуття та бачення. Це допоможе витіснити переживання й негативні спогади, які є у півсвідомості. Якщо дитині важко йти на контакт один на один з психологом або з будь-яким дорослим, необхідно залучити до групової роботи однолітків, де у спільній роботі дитина зможе відобразити свої переживання через символи, фігури, кольори.

За допомогою фізичного контакту з пластиліном чи глиною дитина-біженець може зняти внутрішню накопичену напругу, відобразити свій емоційний стан, внутрішні хвилювання у вигляді фігурок. Працюючи з цими матеріалами розвивається дрібна моторика, зорове уявлення. Дитина може змінити свій емоційний стан, вкладаючи всі накопичені емоції у матеріал.

Створення колажів допоможе зняти напруження, й відобразити свої емоції. Дуже гарно проходить групова терапія зі створенням спільного колажу, де можна відобразити щасливе майбутнє таким, яким його хочуть бачити діти.

Доцільно буде організувати відвідування групових креативних гуртків, арт-терапевтичних просторів, театральних студій, в яких дитина зможе самовиражатися, налагоджувати спільну мову з оточуючими, й долати труднощі в реабілітації та відновлюванні. За допомогою спільної діяльності буде формуватися емоційна стійкість. Використовуючи рольові ігри можна відображати безпечні ситуації та розвивати навички комунікації. Необхідно залучати та впроваджувати будь-які креативні методи, які допоможуть швидше

адаптуватися й повернути дитину до повноцінного життя, зменшивши прояв тривожності.

Американський психолог, творець екологічної теорії розвитку Урі Бронфенбреннер говорив: «Навіть у складних умовах креативність допомагає дитині адаптуватися, знайти сенс і відновити відчуття контролю над власним життям.» (Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.). Креативні методи роботи допомагають впоратись з емоціями та повернути контроль над ними.

Останні 3 роки у світі активно працюють центри допомоги українським біженцям, які активно використовують у своїй роботі креативне мислення і це є гарним результатом для відновлення та реабілітації людей, особливо дітей. Досвід показує, що для відновлення емоційного стану та повернення дитини до повноцінного життя необхідно, перш за все, створити умови, в яких дитина відчуватиме себе в безпеці. Саме тому, залучення до роботи злагодженої команди спеціалістів та використання креативних методів роботи з дітьми допоможе зменшити напругу та легше адаптуватися до нових умов життя, а також допоможе дітям знайти для себе нові умови для розвитку та зростання.

РЕДІНА Євгенія Валентинівна

КРЕАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Креативний менеджмент є одним із ключових напрямів розвитку сучасного управління, що поєднує класичні засади менеджменту з інноваційними підходами до організації бізнес-процесів. У сучасному світі, де швидкість змін та технологічний прогрес створюють нові виклики для компаній, креативність стає не лише важливою характеристикою окремих працівників, а й стратегічним ресурсом організації. Взаємозв'язок між креативністю, інноваціями та ефективністю бізнесу визначає конкурентоспроможність господарських одиниць, оскільки здатність генерувати нові ідеї та успішно їх реалізовувати забезпечує адаптивність до змін і відкриває нові можливості для розвитку.

Креативність у менеджменті є основою для генерування інноваційних ідей, що можуть стосуватися як продуктів і послуг, так і внутрішніх управлінських процесів. Однак креативність сама по собі не є достатньою – вона має бути трансформована у конкретні рішення, що можуть бути впроваджені у бізнес-процеси. Відтак, інновації постають як результат системного підходу до використання креативності: компанії, що розвивають культуру творчого мислення серед своїх співробітників, формують сприятливе середовище для створення нових рішень, які мають практичну цінність. У свою чергу, ці

MUZYCHENKO Ganna Creativity as a key to successful scientific projects	316
НАЧИНОВА Олена Василівна Умови формування мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку	318
НОЗДРОВА Оксана Павлівна Використання інтегрованого навчання для розвитку креативного мислення майбутніх вчителів	321
OKOROKOVA Vira Development of creativity as an important component of professional training of students in higher education institutions	325
ОЛЛО Василь Петрович Потенціал компетентності та розвитку соціально-креативної моделі викладач-слухач пенітенціарної освіти	329
ОРИЩЕНКО Оксана Анатоліївна Інноваційність та емпатія: індивідуально-психологічні особливості	331
ОРЛЕНКО Ірина Миколаївна Розвиток креативності у дітей з ООП в інклюзивному просторі з використанням інтерактивних ігор	334
ОСТАПЕНКО Марина Анатоліївна Креативність у політичній сфері	337
ОЧЕРЕТНИЙ Володимир Олександрович Розвиток креативності майбутнього педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій	341
ПАВЕЛКО Ірина Іванівна Роль випереджувальної педагогіки у розвитку креативного мислення у курсантів військових вишів	343
ПАЛЬГУЙ Інна Вікторівна Формування психологічної компетентності учителя в контексті сталого розвитку	348
ПІСКУН Оксана Миколаївна Застосування технік творчого і критичного мислення у професійній підготовці майбутніх педагогів	351
ПІВОВАР Сергій Петрович Емоційний інтелект як показник у формуванні стійкості до стресу в молодших школярів під час дистанційного навчання	354
PRONOZA Inna Formation Of Creative Thinking In Political Science Students: Innovative Educational Practices	359
РАЙТАРОВСЬКА Надія Геннадіївна Креативність як засіб подолання травматичних переживань у дітей-біженців, які повернулися з-за кордону під час війни	362
РЕДІНА Євгенія Валентинівна Креативний менеджмент в розвитку інноваційної культури організації	364
РУБАНСЬКА Ольга Яківна Креативність у викладанні інформатики в початковій школі	368
РУЧКІНА Маріанна Миколаївна Креативне мислення як складова підготовки фахівців нового покоління	373
Савченкова Марія Вікторівна Розвиток soft skills і критичного мислення у студентів: сучасні освітні імперативи	375